

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1896, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om presterskapets aflöning m. m.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 52), hvilken öfverlemnats till förberedande behandling af sammansatta stats- och lagutskottet, har herr *A. P. Danielson* föreslagit att Riksdagen måtte besluta:

1:o) att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla:

a) att Kongl. Maj:t täcktes, så fort ske kunde, låta utreda myckenheten af den tionde, som nu af tiondeskyldig jord utginge till presterskapets i riket aflöning och det belopp i penningar, denna tionde motsvarade efter medelmarkegångspriset för de senaste tio åren 1886—1895 och i följd deraf utginge till presterskapets aflöning i hvarje pastorat, och hvad summan af denna tionde utgjorde för hela riket, samt sedan med första möjliga, men senast till 1898 års riksdag *dels* afgifva förslag till afskrifning af denna tionde på enahanda sätt, som med de å jorden hvilande grundskatter egt rum, och under loppet af 10 år med 10 procent årligen, *dels* föreslå det belopp, som Riksdagen borde anvisa och som mot tionden svarade, att utgå till presterskapets aflöning, antingen sålunda, att det betalades omedelbart till presterna mot motsvarande minskning i de afgifter, som utgjordes till dem af tiondeskyldig jord, eller ock utgå såsom lindring till egarne af sådan

jord för den tid nu skedda lönerogleringar gälde; allt i syfte att när tiden för nu gällande lönerogleringar tilländagått och tiondens hela afskrifning egt rum, staten skulle öfvertaga hela det belopp till presterskapets aflöning, som hittills utgått dertill af tiondeskyldig jord;

b) att Kongl. Maj:t täcktes, om så lämpligen kunde ske, i sammanhang med i mom. a) omförmälda utredning, men eljest för sig, låta upprätta förslag till lönestat för presterskapet i riket, afsedd att gälla från och med 1912 och att tillämpas i hvarje pastorat från de tider, då nuvarande lönerogleringar der upphöra, samt att denna lönestat måtte upptaga bestämdt belopp för hvarje presterlig tjenstebefattning;

c) att utredningen till denna lönestats uppgörande jemväl måtte omfatta, huruvida förefintliga boställen lämpligen borde efter uppskattning och mot afdrag på lönen för tjensteinnehafvaren bibehållas eller endast bostad med trädgårdsland åt honom upplåtas, och boställena öfverlemnas till pastoraten mot viss afgift eller för statsverkets räkning utarrenderas, samt att Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, för Riksdagen föreslå dels de förändringar ej mindre i kongl. förordningen af den 11 juli 1862 om ordnande af presterskapets aflöning än ock i öfriga frågan berörande lagrum, dels äfven de villkor, som kunde finnas nödiga för statens öfvertagande af aflöningen till rikets presterskap såsom till öfrige statens tjenstemän; samt

d) att äfven förslag till pensionsstat för presterskapet måtte uppgöras på här ofvan angifna grunder, i syfte, att de prästmän, som af sjuklighet eller ålder ej förmådde behörigen uppehålla sina tjenester skulle erhålla sådan; och

2:o) att ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 10,000 kronor till kostnader för här ofvan omförmälda utredningar.

Till stöd för dessa förslag har motionären, bland annat, anfört, att billighet och rättvisa syntes tala därför, att den jorden åliggande, till presterskapets aflöning utgående tionden, hvilken hade enahanda ursprung som kronotionden, blefve liksom denna afskrifven, helst denna afgift i många landsorter vore en ganska tung börda, som ej utan stor möda kunde af egarne till tiondeskyldig jord betalas. Beträffande afskrifning af ifrågavarande tionde borde Riksdagen fatta beslut, så snart nödig utredning om dess belopp hunnit verkställas, och oberoende af den nya reglering af presterskapets löneförmåner, som af motionären ifrågasatts. För genomförandet af ett sådant beslut måste af Riksdagen medel anvisas till presterskapets aflöning och anslag för detta ändamål i riksstaten uppföras. Och då — yttrar motionären vidare —

statskyrkans prester ej kunde betraktas annat än som statens tjänstemän, vore det ej olämpligt, att de, likasom öfriga statens tjänstemän, erhöle sin aflöning af staten, helst som statens förvaltnings- och ordningsfrågor vore af prestens tjänstebefattning i mycket beroende. Det kunde ej heller med skäl sägas, att den egentliga själavården vore en församlingens ensak, som det borde ankomma uteslutande på henne att uppehålla, ty våra gudstjänster vore offentliga, och hvilken person, som så önskade, egde tillträde till dem. Den egentliga själavården kunde ej heller vara mera en församlingarnas ensak än folkskolebildningen, som staten längesedan funnit vara en för hela riket vigtig angelägenhet, och hvartill Riksdagen därför anvisat betydliga medel, så att till folkskolelärarnas aflöning nu årligen utbetaltes af staten öfver 4 millioner kronor.

Enligt motionärens beräkningar motsvarade sistnämnda summa ungefärligen det belopp, som staten skulle få årligen utgifva till presterskapets aflöning, derest afskrifning af den å jorden hvilande, till ifrågasvarande aflöning nu utgående tionde beslötes.

Slutligen må meddelas, att motionären såsom sin åsigt uttalat, att alla nu till presterskapet utgående personliga afgifter skulle kunna vid en ny löneroglering borttagas, och åtgärden att presterna finge sin aflöning af staten jemväl leda till en allmän skattelindring inom pastoraten — till fromma ej allenast för de skattskyldige, utan jemväl för presterskapet.

Vid framställandet af förevarande förslag har motionären utgått från den synpunkt, att presterskapets aflöning, som hittills inom svenska kyrkan städse utgjorts af vederbörande församlingar, borde öfvertagas af staten. Enligt utskottets mening skulle en sådan anordning som antagligen skulle hafva till följd att tillsättningen af alla presterliga tjänster öfverginge till staten, vara af djupt ingripande betydelse och medföra en fullständig omgestaltning af förhållandet mellan stat och kyrka samt mellan församling och dess presterskap. I samma mån som statens inflytande på kyrkan härigenom skulle ökas, komme presterskapet att ställas oberoende af vederbörande församlingar och deras önskingar. Då utskottet håller före, att utvecklingen i detta hänseende ingalunda bör gå i den rigtning, hvartill genomförandet af motionärens omförmälda förslag skulle leda, har utskottet, som jemväl tagit hänsyn till den betydliga ökning i statsbudgeten, som deraf skulle påkallas, funnit sig icke böra förorda en framställning till Kongl. Maj:t om utredning och förslag beträffande afskrifning af den å jorden hvilande

kyrkotionden i syfte att staten skulle öfvertaga den häraf till presterskapet utgående aflöning. Till följd häraf har utskottet jemväl funnit sig förhindradt att upptaga motionärens i samma syfte gjorda yrkande om upprättande af förslag till lönestat för presterskapet, och ej heller framställningen beträffande presterskapets pensionering synes under sådana förhållanden böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ehuru utskottet sålunda icke kunnat till bifall förorda ifrågavarande motion, vill utskottet dock erkänna, att deruti beröras ämnen, som äro värda synnerlig uppmärksamhet. Särskildt får utskottet framhålla, att de enligt bestämmelserna i 1862 års förordning upprättade regleringar af presterskapets löner visat sig under nuvarande förhållanden innebära anmärkningsvärda ojemnheter såväl beträffande fördelningen af ifrågavarande utskylder som ock med afseende å beloppen af de för vederbörande prestmän bestämda aflöningar. Med anledning häraf böra ock enligt utskottets mening, då tiden för nu gällande lönerregleringar går till ända, i viss mån förändrade grunder i berörda hänseenden göras gällande.

Utskottet, som med anledning af det slut, hvartill utskottet på ofvan anförda skäl kommit, icke anser sig böra underkasta motionärens framställningar någon ytterligare granskning, hemställer,

att herr A. P. Danielsons förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1896.

På det sammansatta utskottets vägnar:

GOTTFRID BILLING.

Reservationer

af herrar *N. Petersson* och *O. W. Redelius*.

Herr *C. F. Pettersson* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.